

FÆNGSLET I HORSENS

INTRODUKTION

I 1853 åbnede fængslet i Horsens som det første fængsel i Danmark opført på grundlag af moderne strafferetslige principper. Det husede mandlige fanger dømt efter en straffelov, som gennem tiderne ændrede sig med samfundets skiftende krav til straf og forbedring. I 153 år fulgte bygningen med udviklingen, men i 2006 var det slut, og porten lukkede sig efter den sidste fange.

STRAF

Fangerne kom til fængslet med forskellige typer af domme. Først kom fangerne med de hårde tugthusdomme, men fra 1875 modtog fængslet også fanger med de mildere forbedringsdomme. I 1933 trådte en ny straffelov i kraft, hvor straf og forbedring blev samlet i et. Desuden husede fængslet i en kort periode danskere med tyske krigsdomme, og i en længere periode midt i 1900-tallet var det særfængsel og forvaringsanstalt.

CELLER

Fængslet modtog fanger med domme, som krævede hver deres cellype. Tugtfangerne (1853-1933) sov i en natcelle på 3,2 m² og uden vindue, lys og varme. Om dagen arbejdede fangerne på arbejdsale. Forbedringscellerne (1875-1933) i Gammel Celle var til forbedringsfangerne. De opholdt sig i cellen hele døgnet, og cellerne var større (8,9 m²) og med vindue, elektrisk lys og varme. I 1933 trådte en ny straffelov i kraft, der samlede de to strafformer i et. Natcellerne blev revet ned og erstattet af nye celler i øst- og vestfløjen på 6,3 m² (1933-2006), der alle havde et vindue og en radiator.

Natceller (1853-1933)

Fangerne tilbragte natten i eneceller på 3,2 m². Cellerne var udelukkende fangerens soveplads. De var kun udstyret med en seng og en natpote, og der var ikke vinduer eller anden mulighed for lys. Om dagen arbejdede fangerne på arbejdsale, hvor de også spiste varmt mad midt på dagen. De brugte også arbejdsalen en halv time hver aften, hvor der var tid til fritidssysler.

Forbedringsceller (1875-1933)

Fanger med en forbedringsdom skulle afsone i total isolation og derfor være i deres celle hele døgnet. Forbedringscellerne på 8,9 m² var større end natcellerne, da der også skulle være plads til, at fangen kunne arbejde i cellen. Cellen var udstyret med et vindue, elektrisk lys og varme.

Cellerne efter 1933

De nye cellers grundareal var på 6,3 m², hvilket næsten var en fordobling i forhold til de gamle natceller på 3,2 m². Fangerne opholdte sig i cellerne, når de ikke var på arbejde. Bad og toilet var fælles og lå i hver ende af cellegangene. Cellen var udstyret med seng, skab, skrivebord, stol, papirkurv og lampe. Fangerne måtte indrette cellen med billeder, tæpper og andre personlige ejendele, og det var tilladt at have to fugle i bur i cellen.

LØSLADELSE

Da fængslet blev bygget i 1853, var formålet, at fangen skulle straffes men også forbedres. Han skulle fjernes fra kriminaliteten og blive en god og produktiv samfundsborger. Siden fængslets start er der lavet statistikker over, hvor mange af fangerne, der vender tilbage. I 1883 var det 25%, og i 2010 var det 36%.

TILBAGEFALDSPROCENT

Tilbagefald til kriminalitet og ny dom:

Fængselsdømte løsladt fra lukkede fængsler: 52%

Fængselsdømte løsladt fra en udslusningspension: 22%

(Kriminalforsorgen, 2010)

FÆNGSLET LUKKER

Statsfængslet i Horsens fungerede som fængsel i 153 år, før det lukkede i 2006. Fangerne og de ansatte blev overflyttet til Enner Mark Fængsel, der blev bygget som afløser for det gamle fængsel. Enner Mark Fængsel ligger ca. 10 km nordvest for Horsens.

CITATER PÅ VÆGGENE I UdstILLINGERNE

"Velkommen til verdens røvhul."

(Fange, ukendt årstal)

"Det, at du skal sidde i fængsel er en straf."

(Fængselsinspektør, 1990)

"Efter min ærlige opfattelse bør en frihedsberøvelse kun være den allersidste udvej, samfundet i en slags 'nødværge' anvender."

(Fængselsinspektør, 1978)

"I dag skal jeg sgu ud JuHu!! :)"

(Fange, ukendt årstal)